

ІСТОРІЯ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 327.82(510)

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗИЦІОНУВАННЯ КНР НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

А. О. Анісов, М. І. Прихненко

Анотація. У даному дослідженні викладено висвітлення Китайської Народної Республіки як політично та економічно активного суб'єкта на міжнародній арені. Розкривається питання критеріїв наддержави та кроків КНР на досягнення відповідності до них. Увага приділяється ідеологічним засадам функціонування політичного механізму Китаю та способів вираження заявленого ідеологією курсу. Окреслено роль статусу великої держави та наддержави в політичному дискурсі КНР та відповідного бачення Китаєм свого місця в міжнародних відносинах. Визначено сфери впливу КНР у яких здійснюється шляхом поєднання інструментів гострої та м'якої сили.

Ключові слова: Китай, політика, наддержава, м'яка сила, гостра сила.

На сьогодні значний вплив в ідеологічному вимірі КНР має спрямування держави лідером Сі Цзіньпінем. Концепція Сі Цзіньпіна стосовно соціалізму з китайськими характеристиками нової ери, яку часто називають Думкою Сі Цзіньпіна, [1] – це сукупність політик та ідей, сформульованих лідером. Вперше про це офіційно згадувалося на 19-му Національному конгресі Комуністичної партії Китаю в 2017 році, в якому доктрину було включено до Конституції Комуністичної партії Китаю [2]. Перша офіційна згадка про цей термін відбулася на 19-му Національному конгресі Комуністичної партії Китаю, який поступово розроблявся з 2012 року, коли Сі Цзіньпін став Генеральним секретарем Комуністичної партії Китаю [3]. Перші вказівки на формування ідеї були опубліковані в промові під назвою «Деякі питання щодо підтримання та розвитку соціалізму з китайськими характеристиками», даній новообраному Центральному комітету 5 січня 2013 року, а пізніше була опублікована Центральною документальною пресою та журналом «Qiushi» [4]. Велика частина думок Сі Цзіньпіна зосереджує увагу на Карлі Марксі і Мао Цзедуні, місце Китаю в історії, стратегічну конкуренцію з капіталістичними державами та подальших намірів дотримуватися цілей комунізму [5]. Оглядаючи історію Китаю, Сі Цзіньпін стверджував, що марксизм-ленінізм і думка Мао Цзедуня вивели китайський народ на шлях піднесення і створили Новий Китай. Що стосується майбутнього, то консолідація та розвиток соціалістичної системи вимагатиме свого довгого періоду історії, невтомної боротьби до десяти поколінь, що робить таку стратегію довготривалою [5]. Щодо стосунків з капіталістичними державами, Сі Цзіньпін зазначив, що аналіз Маркса та Енгельса основних суперечностей в капіталістичному суспільстві не застарів, як і історичний матеріалістичний погляд на те, що капіталізм повинен зникнути, а соціалізм – перемогти [5]. 19-й конгрес затвердив ідеологію як провідну політичну та військову ідеологію Комуністичної партії Китаю та схвалив включення цієї ідеології до Конституції Комуністичної партії Китаю. Затвердження отримало одностайну підтримку [6]. Політолог Дмитро Шлапентох стверджує, що Сі Цзіньпін та його найвище керівництво розробляють плани глобального переважаючого на основі швидко зростаючої економічної могутності. Ідеологічний вимір цих намірів – це спеціалізоване поєднання марксизму-ленінізму в поєднанні з історичними претензіями Китаю на світове панування.

За даними аналітиків, Пекін ще не готовий стати головною силою формування регіональної політики [7]. Протягом останніх років Китай виявляє помірний інтерес до регіону Карибського басейну, але не в такому масштабі, як інтерес до Азії та Африки. КНР розвиває зв'язки з Кубою, Багамськими островами, Ямаїкою, Домініканською Республікою та Гаїті, а також Колумбією. До 2019 року ці малі країни не надто змінили свою зовнішню чи внутрішню політику через нові економічні зв'язки з Китаєм. Тим не менше уряди

приділяють більше уваги поглядам Пекіна. З іншого боку, поштовх Китаю до Карибського басейну все більше хвилює Сполучені Штати, і подальша ескалація між двома великими державами є потенційною в регіоні [2]. З огляду на ідеологічне підґрунтя важливим питанням постає визначення статусу КНР на міжнародній арені. Значний період часу історія налічувала дві наддержави, що утворювало біполярну систему міжнародних відносин. Відповідно до таких реалій, кожна наддержава домінувала в коаліції союзних держав і конкурувала з іншими наддержавами за вплив серед неприєднаних країн [8, с. 35]. На сьогодні, хоч існує лише одна загальновизнана наддержава – США [9 с. 28], сучасну систему міжнародних відносин неможливо назвати однополярною, адже, за таких обставин, єдину наддержаву неможливо було б стримувати будь-якою сукупністю інших гравців, а тому наддержава отримувала б фактично необмежений контроль всіх акторів на міжнародній арені [8, с. 35]. У дійсності ж, багатополарна система міжнародних відносин сучасності включає сім великих держав, що мають значний вплив на встановлення світового порядку денного: Сполучені Штати Америки(водночас виступає і в ролі наддержави), Велика Британія, Франція, Російська Федерація, Китайська Народна Республіка, Німеччина та Японія [5]. За різними ознаками деякі з великих держав відносять до таких, що потенційно можуть стати наддержавами. Список потенційних наддержав є варіативним, але найчастіше з великих держав у ньому фігурують КНР [10, с. 4] та РФ [11, с. 4], а також Індія [12, с. 165] та Бразилія [7, с. 149].

Для чіткішого розуміння доцільності претензій КНР на статус наддержави варто визначити критерії наддержавності та відповідність їм Китаю. За визначенням, яке подає Макміллан, наддержавою є така держава, що володіє потужною військовою, економічною та політичною силою [13]. Цей же термін у Кембриджському словнику англійської мови розкривається з такої перспективи, що це держава, чия політична та військова сила має світове значення [14]. Розширене подання міститься в концепції А. Л. Міллер, де статус наддержави набуває чітких критеріїв і репрезентується чотирма осями, а саме політичною, військовою, економічною та культурною (включаючи м'яку силу) [15].

Виходячи зі згаданих критеріїв, в ході аналізу китайської зовнішньополітичної діяльності можна зрозуміти, якими заходами та прийомами вимірюється прагнення КНР до становлення як нової наддержави, та наскільки Китай є успішним у просуванні своєї мети.

У своїх цілях із досягнення не лише регіонального, а й світового лідерства у КНР було розроблено певні стратегії з провадження політичного впливу засобами економіки та м'якої сили. Політика та економіка в розрізі їх просування Китаєм є нероздільними поняттями, які постійно підсилюють одне одного, допомагаючи розширенню потенціалу КНР у регіональному та світовому вимірах. Сучасним виявом стратегії є ідея створення «нового шовкового шляху». Ініціатива була представлена китайським лідером Сі Цзіньпінем у вересні та жовтні 2013 року під час візитів до Казахстану та Індонезії [16], а потім була пропагована прем'єр-міністром Китаю Лі Кецяном під час державних візитів до Азії та Європи. Ініціатива широко висвітлювалась у державних засобах масової інформації КНР, а до 2016 року стала часто публікуватися в газеті «People Daily» [16].

Ініціатива «Один пояс, один шлях» має усунути інфраструктурний розрив і, отже, має потенціал для прискорення економічного зростання в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, Африці, Центральній та Східній Європі. У звіті Всесвітньої пенсійної ради підраховано, що Азія, за винятком Китаю, потребує інвестиції в інфраструктуру в об'ємі до 900 млрд доларів США на рік протягом наступного десятиліття, більшою мірою в боргові інструменти, на 50 % вище поточних показників витрат на інфраструктуру [17].

Азії та Східної Європи виявили зацікавленість у приєднанні до цієї ініціативи, зосереджуючись виключно на реальних активах та економічному зростанні, що керується інфраструктурою [17]. Спочатку основна увага була приділена інвестиціям в інфраструктуру, освіту, будівельні матеріали, залізницю та шосе, машинобудування, нерухомість, електромережі, а також обробку сталі та заліза. Вже за деякими оцінками ініціатива «Один пояс, один шлях» названа однією з найбільших в історії інфраструктурних

та інвестиційних проєктів, який охоплює понад 68 країн, включаючи 65 % населення світу та 40 % світового валового внутрішнього продукту станом на 2017 рік [18]. Проєкт базується на старих торгових шляхах, які колись з'єднували Китай із Заходом, на маршрутах Марко Поло та Ібн Баттуті на півночі та шляхах морської експедиції адмірала Чжен Хе на півдні. Розвиток китайського юаня як валюти міжнародних операцій, розвиток інфраструктури азійських країн, зміцнення дипломатичних відносин водночас зменшуючи залежність від США та створюють нові ринки для китайської продукції, експортуючи надлишковий промисловий потенціал та більш тісно інтегруючи країни багаті сировиною до економіки Китаю – це власне і є цілями ініціативи [19].

На морському шовковому шляху, який вже є маршрутом для перевезення понад половини всіх контейнерів у світі, розширюються глибоководні порти, будуються логістичні вузли та створюються нові маршрути руху. Морський шовковий шлях пролягає від китайського узбережжя на південь через Ханой до Джакарти, Сінгапуру та Куала-Лумпуру через Малаккську протоку через Шрі-Ланку до Коломбо до південної околиці Індії через Мале, столицю Мальдів. Через Момбаса (Східна Африка) шлях прямує до Джибуті, потім через Червоне море через Суецький канал до Середземного моря, через Хайфу, Стамбул та Афіни до регіону Верхньої Адриатики та північно італійського центру Трієста з міжнародним вільним портом та залізничним сполученням з Центральною Європою та Північним морем [20]. Як результат, Польща, країни Балтії, Північна Європа та Центральна Європа також пов'язані з морським шовковим шляхом і логістично пов'язані зі Східною Африкою, Індією та Китаєм через адриатичні порти та Пірей. На відміну від довших східноазійських перевезень через північно-західну Європу, південний морський шлях через Суецький канал до перехрестя Трієст скорочує вантажоперевезення щонайменше на чотири дні [21]. У поєднанні з проєктом «Шовкового шляху» Китай також намагається об'єднати і всесвітню науково-дослідну діяльність [22, с. 21]. Деякі аналітики вважають, що ініціатива «Один пояс, один шлях» є способом збільшення китайського економічного та політичного впливу [23]. Відзначається, що офіційні ЗМІ КНР намагаються замаскувати будь-які стратегічні виміри ініціативи [24]. Китай вже вклав мільярди доларів у кілька країн Південної Азії, таких як Пакистан, Непал, Шрі-Ланка, Бангладеш та Афганістан, для покращення своєї базової інфраструктури, що має наслідки для торгового режиму Китаю, а також його військового впливу. Цей проєкт також може стати новим економічним коридором для різних регіонів. Наприклад, у Кавказькому регіоні Китай розглядав питання співпраці з Вірменією з травня 2019 року. Китайська та вірменська сторони провели кілька зустрічей, підписали контракти, ініціювали дорожню програму Північ-Південь для вирішення аспектів, пов'язаних з інфраструктурою [25]. Цілі ініціативи включають внутрішнє державне будівництво та стабілізацію етнічних заворушень в КНР у її великих західних регіонах, таких як Сінцзян та Юньнань, що пов'язуватиме ці менш розвинені регіони зі збільшенням потоків міжнародної торгівлі та сприятиме тіснішій економічній інтеграції з внутрішнім ядром Китаю [26, с. 357]. Ключовими засобами у досягненні КНР поставлених цілей є застосування гострої та м'якої сили в зовнішній політиці. Гостра сила – це насамперед використання маніпулятивної дипломатичної політики однією країною для впливу та підризу політичної системи іншої цільової країни. Національний фонд демократії популяризував термін «гостра сила» з листопада 2017 року; він з'явився у статті в журналі «Foreign Affairs», де описується агресивна та диверсійна політика, що застосовується авторитарними урядами, як проєкція державної влади в демократичних країнах, політика, яка не може бути описана як жорстка сила або м'яка сила [8]. З 2018 року термін «гостра сила» широко використовується в новинах, наукових дискусіях. Представники Комуністичної партії Китаю відкидають твердження Заходу про те, що влада їхньої країни вдається до різких кроків [27, с. 13]. Гостра сила може включати спроби однієї країни маніпулювати та керувати інформацією про себе в засобах масової інформації та освітніх системах іншої держави з метою введення в оману або розподілу громадської думки в цільовій країні, або для маскування або відвернення уваги від

негативної інформації про себе. [27, с. 15] Політика «м'якої сили» може включати обмін студентами та спонсорство культурних та спортивних подій. Гостру силу відрізняють від м'якої сили, яка є привабливою політикою, яка створює позитивне враження про одну країну та сприяє кращому взаєморозумінню з іншою країною, що в кінцевому підсумку впливає на рішення іншої країни шляхом переконання. Гостра сила також відрізняється від жорсткої сили, яка є примусовою політикою однієї країни, щоб змусити іншу вжити заходів або змінити свої рішення. Жорстка сила може включати військову силу, економічні санкції та дипломатичні загрози [431, с. 16]. Гостра сила часто має цифровий елемент. Зокрема, китайські заходи з гострої сили часто здійснюються через мережу Інтернет [28].

На перевагу жорстким стратегіям у політиці м'яка сила – це здатність залучати та кооперувати, на відміну від примусу. М'яка сила передбачає формування уподобань інших за допомогою привабливості. Визначальною особливістю м'якої сили є те, що вона спрямована на добровільну прихильність; включає в себе культуру, політичні цінності та зовнішню політику. У 2012 році політолог Джозеф Най надав пояснення, що при м'якій силі «найкраща пропаганда – це не пропаганда», додавши, що в епоху інформації довіра є найдефіцитнішим ресурсом [29]. Традиційна культура Китаю виступила привабливим джерелом світової зацікавленості, спираючись на яку КНР створила кілька сотень Інститутів Конфуція в усьому світі для викладання її мови та культури. Набір іноземних студентів до Китаю збільшився з 36 тис. за десятиліття до щонайменше 240 тис. у 2010 році. Китай – найпопулярніша країна в Азії для іноземних студентів, провідне місце у світі для студентів-англомовних африканців і друга за популярністю країна для освіти у світі [30]. Азійський банк інвестицій у інфраструктуру Китаю залучив до участі багато західних країн. КНР має найбільшу дипломатичну мережу у світі, обігнавши США в 2019 році [31]. Весняне опитування світового сприйняття 2014 року, проведене Центром досліджень П'ю, підтверджує, що про Китай поширюються більшою мірою позитивні згадки серед опитаних в країнах Африки, хоча серед південноафриканців спостерігається розподіл думок (45 % позитивних, 40 % негативних) [32]. Посилення впливу м'якої сили КНР логічно пояснюється потужним економічним зростанням Китаю та взаємодією китайської економіки з великою кількістю країн Африки. Нарощування торгівлі та обсягів інвестицій Китаю на африканському континенті, а також впровадження проєктів покращення інфраструктури з подачі Китаю створюють позитивні враження про державу в Африці. Активна участь КНР в економіці країн Африки є досить прагматичним рішенням та укладається в пріоритети низки африканських країн. Більше того, зростаюча роль Китаю як потенційної світової наддержави видається привабливою, і це зумовлює бажання більш тісно пов'язати економіку Африки з економікою Китаю. Застосовуючи ДОНДО (засновані державою неурядові організації), КНР здійснює м'яку силу за допомогою іноземної участі та розвитку відповідних сфер в Африці. Китай систематично сприяв зусиллям для нарощування та більш широкого розкриття своєї політики м'якої сили в Африці з часу першого Форуму з питань співробітництва та культурного обміну між Китаєм та Африкою у 2000 році. Обмін культурою між Африкою та Китаєм може виступати практичним прикладом того, як саме Китай провадив м'яку силу. У 2005 році було вперше відкрито Інститут Конфуція в Африці. Установа отримує фінансування від китайського уряду, і вона пропонує вивчення китайської мови та культури всій громадськості. На сьогоднішній день в Африці працює 19 інститутів, і в КНР планується інвестувати 20 мільйонів юанів в освітні проєкти в Південній Африці, включно з викладанням китайської мови в 50 місцевих середніх школах [33]. Крім того, зростає підтримка програм культурних відвідувачів, які здобули популярність з 2004 року, коли було укладено програму культури для африканських відвідувачів. Збільшується число африканських підприємців, що приймають рішення переїхати до Китаю, а також у великій кількості китайських міст виникають численні громади та діаспори [33].

За межами Африки китайська м'яка сила поширюється й на інші країни, наприклад, Барбадос. Прем'єр-міністр Барбадосу Девід Томпсон висловив захоплення китайською

економічною моделлю та прагнув наслідувати спосіб, яким керували контрольовані державою банки [34]. Вплив м'якої сили Китаю на теренах Близького Сходу збільшується з початку тисячоліття, де прикладається особливо багато зусиль у сферах освіти, журналістики та популяризації культури [35, с. 7]. Один з найвпливовіших інструментів м'якої сили Китаю в арабському світі є 15 Інститутів Конфуція в усьому регіоні [35, с. 9].

Таким чином, одним із найбільш яскравих проявів місця того чи іншого гравця на міжнародній арені є його власне позиціонування. На глибоких історичних засадах і до сьогодні, Китайська Народна Республіка сприймає себе як ключового суб'єкта міжнародних відносин, що претендує на глобальне лідерство.

У сучасній мультиполярній системі міжнародних відносин все більшого значення набуває конкуренція великих держав у їхньому прагненні здобути вплив рівня наддержави. Останнім часом одна із великих держав – КНР значно вирізняється серед інших великих держав, що робить її помітною на міжнародній арені та наводить сумніви щодо її статусу великої держави чи наддержави. Відповідно до 4-ох критеріїв наддержави, КНР міцно стоїть на шляху розвитку, нарощуючи все вищі показники в політико-економічній та культурній галузях, вдаючись до застосування м'якої сили. Хоч деякі показники і потребують розвитку, тим не менш КНР впевнено розвивається та виступає однією із найбільш впевнених потенційних наддержав.

Для досягнення поставлених цілей із світового лідерства КНР утворює міцну зовнішньополітичну доктрину, що складається із комбінації гострої та м'якої сили, а також їх практичного втілення – ініціатив «Один пояс, один шлях» та «Морський шовкових шлях», що повинні активізувати торговельно-економічні відносини між КНР та низкою країн світу, а також закріпити поширення економічного та культурного впливу КНР для виходу із регіонального лідерства на глобальне. У рамках культурного впливу на території усіх країн партнерів створюються Інститути Конфуція, для спрощення процесу засвоєння китайської мови та культури.

Усі зазначені перетворення підкріплені міцною ідеологічною доктриною, що функціонує на засадах соціалізму та комуністичної партії, а також ідеях лідера КНР Сі Цзіньпіна. Ідеологічно спрямований курс на розвиток та претензію на світове лідерство уже тривалий час виступає рушійним механізмом для економічної потужності, що все набирає обертів та, у свою чергу, постає ключовим фактором у досягненні Китайською Народною Республікою поставлених цілей. Це відносить до розуміння, що КНР володіє надзвичайним потенціалом для подальшого становлення у статусі наддержави, тим не менш, усі зазначені складові потребують подальшого стабільного розвитку, що потенційно дозволить у майбутньому реалізувати «китайську мрію».

Abstract. This study covers the coverage of the People's Republic of China as a politically and economically active entity in the international arena. The question of the criteria of the superpower and the steps of the People's Republic of China to achieve compliance with them is revealed. Attention is paid to the ideological foundations of the functioning of China's political mechanism and ways of expressing the stated ideological course. The role of the status of a great power and superpower in the political discourse of China and the corresponding vision of China's place in international relations is outlined. The spheres of influence in the PRC in which it is carried out by combining instruments of sharp and soft power are determined.

Keywords: China, politics, super power, soft power, sharp power.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Phillips T. Xi Jinping Thought to be taught in China's universities. The Guardian. 2017. URL: <https://www.theguardian.com/world/2017/oct/27/xi-jinping-thought-to-be-taught-in-chinas-universities> (Last accessed: 25.03.2022).
2. Buckley Ch. China Enshrines 'Xi Jinping Thought,' Elevating Leader to Mao-Like Status. The New York Times. 2017. URL: <https://www.nytimes.com/2017/10/24/world/asia/china-xi-jinping-communist-party.html> (Last accessed: 25.03.2022).
3. China's 'Chairman of Everything': Behind Xi Jinping's Many Titles. The New York Times. 2017. URL: <https://www.nytimes.com/2017/10/25/world/asia/china-xi-jinping-titles-chairman.html> (Last accessed: 25.03.2022).

4. Tiffert G. 30 Years After Tiananmen: Memory in the Era of Xi Jinping. *Journal of Democracy*. 2019. URL: <https://www.journalofdemocracy.org/articles/30-years-after-tiananmen-memory-in-the-era-of-xi-jinping/> (Last accessed: 25.03.2022).
5. Great Powers. Microsoft Encarta Online Encyclopedia. WebCite. 2009. URL: https://www.webcitation.org/5kwqEr8pe?url=http://encarta.msn.com/encyclopedia_761590309/Great_Powers.html (Last accessed: 25.03.2022).
6. Xi Jinping asks party congress if anyone opposes...Xi Jinping. BBC. 2017. URL: <https://www.bbc.com/news/av/world-asia-china-41734362> (Last accessed: 25.03.2022).
7. Phillips T. Xi Jinping becomes most powerful leader since Mao with China's change to constitution. *The Guardian*. 2017. URL: <https://www.theguardian.com/world/2017/oct/24/xi-jinping-mao-thought-on-socialism-china-constitution> (Last accessed: 25.03.2022).
8. Huntington S. P. The lonely superpower. *Foreign affairs*. 1999. P. 35–49.
9. Лук'яненко, В. М. Наддержава у формуванні регіональної політики. 2020.
10. John E. S. China: Emerging superpower. 2019.
11. Rosefielde, S. Russia in the 21st century: the prodigal superpower. Cambridge University Press. 2005.
12. Chun K. H. The BRICs superpower challenge: foreign and security policy analysis. Routledge. 2016.
13. Superpower. Macmillan Dictionary. URL: <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/superpower> (Last accessed: 25.03.2022).
14. Superpower. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/superpower> (Last accessed: 25.03.2022).
15. Miller A. L. A Superpower? No Time Soon. *Hoover Digest*, 2. 2005. URL: <https://www.hoover.org/research/superpower-no-time-soon> (Last accessed: 25.03.2022).
16. Chronology of China's Belt and Road Initiative. *People's Daily*. Xinhua News Agency. 2016. URL: <http://en.people.cn/n3/2016/0624/c90883-9077342.html> (Last accessed: 25.03.2022).
17. Nicolas M., Firzli J. Pension investment in infrastructure debt: a new source of capital for project finance. *World Bank Blogs*. 2016. URL: <https://blogs.worldbank.org/ppps/pension-investment-infrastructure-debt-new-source-capital-project-finance> (Last accessed: 25.03.2022).
18. Griffiths J. Just what is this One Belt, One Road thing anyway? CNN. 2017. URL: <https://edition.cnn.com/2017/05/11/asia/china-one-belt-one-road-explainer/index.html> (Last accessed: 25.03.2022).
19. Saimum R. What One Belt One Road means for Bangladesh. *Dhaka Tribune*. 2017. URL: <https://www.dhakatribune.com/opinion/op-ed/2017/10/31/one-belt-one-road-means-bangladesh> (Last accessed: 25.03.2022).
20. Global shipping and logistic chain reshaped as China's Belt and Road dreams take off. *Hellenic Shipping News*, 2018.
21. Wheeler A. How Trieste could become the Singapore of the Adriatic. *Asia Shipping Media*, 2019.
22. Masood E. How China is redrawing the map of world science. *Nature*. Band 569, Number 7754, May 2019, p 20–23.
23. Smyth J. Australia rejects China push on Silk Road strategy. Archived from the original on 8 April 2017. *Financial Times*, 2017. URL: <https://web.archive.org/web/20170408082600/https://www.ft.com/content/e30f3122-0eae-11e7-b030-768954394623> (Last accessed: 25.03.2022).
24. Rolland N. Mapping the footprint of Belt and Road influence operations. *Sinopsis*. 2019. URL: <https://sinopsis.cz/en/rolland-bri-influence-operations/> (Last accessed: 25.03.2022).
25. China ready to reveal new directions with Armenia for construction of One Belt, One Road. *Armen Press*. 2019. URL: <https://armenpress.am/eng/news/975933.html> (Last accessed: 25.03.2022).
26. Yu H. Motivation behind China's 'One Belt, One Road' Initiatives and Establishment of the Asian Infrastructure Investment Bank. *Journal of Contemporary China*. 26 (105): p. 353–368.
27. Walker Ch. What Is 'Sharp Power'? *Journal of Democracy*, 2018. 29 (3): p. 9–23.
28. Wyeth G. Australia Aims to Combat Disinformation. *The Diplomat*. 2020. URL: <https://thediplomat.com/2020/06/australia-aims-to-combat-disinformation/> (Last accessed: 25.03.2022).
29. Nye J. China's Soft Power Deficit. *The Wall Street Journal*. 2012. URL: <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304451104577389923098678842> (Last accessed: 25.03.2022).
30. China tops US and UK as destination for anglophone African students. *The Conversation*. 2018. URL: <https://theconversation.com/china-tops-us-and-uk-as-destination-for-anglophone-african-students-78967> (Last accessed: 25.03.2022).
31. Global Diplomacy Index – Country Rank. Lowy Institute. 2019. URL: https://globaldiplomacyindex.loyyinstitute.org/country_rank.html (Last accessed: 25.03.2022).
32. Global Opposition to U.S. Surveillance and Drones, but Limited Harm to America's Image. *Pew Research Center*. 2014. URL: <https://www.pewresearch.org/global/2014/07/14/chapter-2-chinas-image/> (Last accessed: 25.03.2022).
33. Jennifer G. C. China's soft power in Africa; «Archived copy» (PDF). Archived from the original (PDF) on 2012-03-24. URL: https://web.archive.org/web/20120324122951/http://www.relooney.fatcow.com/SI_Oil-Politics/Africa-China_54.pdf (Last accessed: 25.03.2022).
34. Collapse of Trinidad's CI Financial Group Ripples Across the Pond to Barbados. 2009, via WikiLeaks. URL: https://wikileaks.org/plusd/cables/09BRIDGETOWN144_a.html (Last accessed: 25.03.2022).
35. Yellinek R. Chinese 'Soft Power Pipelines Diffusion' to the Middle Eastern Arab Countries 2000-2018: A Discursive-Institutional Study. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 2020. p. 1–19.